

ТАНИЛЦУУЛГА

“Патентын тухай” хуулийн
шинэчилсэн найруулгын
төслийн тухай

Монгол Улсын Их Хурлаас Патентын тухай хуулийг 1993 онд баталсан. Тус хуульд 1996, 1999 онд нэмэлт, өөрчлөлт оруулсан бөгөөд нийгэм, эдийн засгийн харилцааны шинэчлэлтэй уялдуулан 2006 онд шинэчлэн найруулсан байдаг.

Техник, технологийн өндөр хөгжлийг дагаад шинэ бүтээл, ашигтай загвар, бүтээгдэхүүний загварын эрхээ хамгаалуулах, ашиглах сонирхол хурдацтай өсөж байна. Түүнчлэн шинийг бүтээгч, үйлдвэрлэл эрхлэгчид мэдлэг, нэмүү өртөг шингэсэн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэхийг эрмэлзэхээс гадна гадаадын зах зээлд гаргах, бизнесээ хөгжүүлэх асуудлыг ихээхэн анхаарах болжээ. Улсын хэмжээнд патентын мэдүүлгийн тоо тогтвортой нэмэгдэж байгаа бөгөөд мэдүүлгийн ихэнх нь патент, гэрчилгээ олгох шалгуурыг хангаж байна. Тухайлбал, 2010-2016 онд шинэ бүтээлийн 1555 мэдүүлгийн 70%, бүтээгдэхүүний загварын 1817 мэдүүлгийн 94%-д патент олгохоор, ашигтай загварын 1065 мэдүүлгийн 80%-д нь гэрчилгээ олгохоор шийдвэрлэсэн байна.¹

Нийгэм, эдийн засгийн хөгжлийн хувьд дэлхийд тэргүүлэх байр суурь эзэлж байгаа улс орнууд байгалийн баялагт бус мэдлэгт тулгуурласан эдийн засгийг бий болгохоор эрмэлзэж байна. Үүний тод жишээ нь 2016 оны байдлаар Патентын Хамтын Ажиллагааны Гэрээ (ПХАГ)-ний дагуу Америкийн Нэгдсэн Улсаас 56,679, Япон Улсаас 44,513, БНХАУ-аас 44,473, Европийн Патентын Байгууллагаас 35,309, Солонгос Улсаас 15,601 мэдүүлэг гаргасан байна.² Харин Монгол Улсын хувьд 2008-2016 онд ПХАГ-ний дагуу нийт 16 олон улсын мэдүүлэг гаргасан нь энэ салбарт онцгойлон анхаарах шаардлагатай байгааг илтгэж байна.³

Монгол Улс Патентын тухай хуультай хэдий ч хуулиар зохицуулах шаардлагатай харилцааг зохицуулалтгүй орхигдуулсан, хуулийн зүйл, заалтууд өөр хоорондоо зөрчилтэй, түүнчлэн патент, гэрчилгээ олгох үйл ажиллагаа нь Монгол Улсын нэгдэн орсон олон улсын гэрээ хэлэлцээр, олон улсад тогтсон практикт нийцээгүй зэрэг асуудалтай байна. Тухайлбал, шинэ бүтээл, бүтээгдэхүүний загвар, ашигтай загвар гэсэн тус тусын онцлог бүхий бүтээлүүдийн ялгааг үл харгалзан хуульд нэг стандартаар зохицуулсан, мэдүүлэг гаргах, түүнд шүүлт хийхтэй холбоотой зохицуулалт олон улсын практикт нийцтэй бус, түүнчлэн патентыг албадан лицензээр ашиглах асуудал тодорхой бус, патенттай холбоотой олон улсын мэдүүлэг гаргах, хүлээн авах зохицуулалт нь Монгол Улсын нэгдэн орсон олон улсын гэрээ хэлэлцээрт заасан стандарт, шаардлагыг хангахгүй байна.⁴

¹Оюуны Өмчийн Газрын Аж үйлдвэрийн өмчийн эрхийн газрын тоон мэдээлэл. 2017 оны 10 дугаар сар.

² Дэлхийн Оюуны Өмчийн Байгууллагын албан ёсны цахим хуудас. <https://patentscope.wipo.int/search/>

³ Дэлхийн Оюуны Өмчийн Байгууллагын албан ёсны цахим хуудас. <https://patentscope.wipo.int/search/>

⁴ Патентын тухай хуулийн хэрэгжилтийн үр дагаварт хийсэн үнэлгээ. ХЗДХЯ, ХЗҮХ.2017 он

Иймд эдгээр нөхцөлийг харгалзан Монгол Улсын Их Хурлын 2017 оны 01 дүгээр сарын 12-ны өдрийн 11 дүгээр тогтоолоор батлагдсан “Монгол Улсын хууль тогтоомжийг 2020 он хүртэл боловсронгуй болгох үндсэн чиглэл”-ийн 141-д “Патентын тухай хуульд Дэлхийн оюуны өмчийн байгууллагаас өгсөн саналыг үндэслэн патентын эрхийн хамгаалалтыг дэлхий дахины чиг хандлага, Дэлхийн оюуны өмчийн байгууллагын гэрээ, хэлэлцээрт нийцүүлэн боловсронгуй болгох” гэж тусгасны дагуу Патентын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төслийг боловсрууллаа.

Патентын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөл нь нийт 9 бүлэгтэй байх бөгөөд хуулийн төслөөр Патентын тухай хуулийг дараахь хүрээнд шинэчлэн найруулсан:

1.Шинэ бүтээл, бүтээгдэхүүний загвар болон ашигтай загварыг бүртгэхээс гадна тухайн бүтээлийн онцгой эрхтэй холбоотой асуудлыг зохицуулах, лицензийн гэрээний зохицуулалтыг тусгасан.

2.Хуулийн зарим нэр томъёоны (шинэ бүтээл, бүтээгдэхүүний загвар, шинэ бүтээлийн түвшин агуулсан, зохиогч зэрэг) тодорхойлолт нь оновчгүй, ойлгомжгүй, эсхүл давхардсан агуулгаар тодорхойлогдсоныг бусад хууль тогтоомж, Монгол Улсын нэгдэн орсон олон улсын гэрээтэй нийцүүлэн шинэчилсэн.

3.Аж үйлдвэрийн өмчийн эрхийн гурван үндсэн объект болох шинэ бүтээл, бүтээгдэхүүний загвар, ашигтай загварыг ялгаж, тус тусын онцлогт нийцсэн тусгай бүлгээр зохицуулахаар заасан.

4.“Мэдүүлгийн бүрдлийг хянах” болон “мэдүүлгийн бүрдлийн шаардлагад шүүлт хийх” ажиллагааны ялгааг тодруулж, “хайлт” хийх ажиллагаатай холбоотой зохицуулалтыг нарийвчлан зохицуулахаар тусгасан.

5.Мэдүүлэгт магадлан шүүлт хийх, шинжээчийн дүгнэлт гаргах, патент олгох эсэхийг шийдвэрлэх хугацааг хуульд хэт богино тогтоосон, мөн мэдүүлгийн бүрдлийг хянах хугацааг эргэлзээтэй байдлаар тогтоосныг өөрчилж, хугацааг оновчтой тогтоосон.

6.Патент олгох болон патент олгохоос татгалзах шийдвэрийг дахин хэлэлцэх, мөн шийдвэр гаргах үндэслэлийг тодорхой зааж, энэхүү шийдвэрт мэдүүлэг гаргагчаас гомдол гаргах эрхээ хэрэгжүүлэх, түүнчлэн мэдүүлэг гаргагч мэдүүлэгт нэмэлт, засвар хийх боломж олгосон.

7.Шинийг санаачлагч, мэдүүлэг гаргагчид хугацааны хөнгөлөлт эдлүүлэх боломжийг бүрдүүлсэн.

8.Шинэ бүтээл, бүтээгдэхүүний загвар, ашигтай загварын мэдүүлгийг цахим хэлбэрээр гаргах зохицуулалтыг шинэчлэх, мөн шүүлт хийлгэх хүсэлт гаргах, шинэ бүтээл, ашигтай загвар, бүтээгдэхүүний загварын бүтээлийг нийтэд мэдээлэхтэй холбоотой зохицуулалтыг тусгасан.

9.Шинэ бүтээл, ашигтай загварыг бүртгэснээс хойш бий болох харилцаа зохицуулалтгүй орхигдож байгааг анхаарч, патент эзэмшигчийн мэдээлэл, бүтээлийн томъёололд өөрчлөлт оруулах асуудлыг зохицуулахаар тусгасан.

10.Патентын эрх зүйн зохицуулалтыг Монгол Улсын нэгдэн орсон олон улсын гэрээний холбогдох зохицуулалттай нийцүүлнэ. Энэ хүрээнд олон улсын мэдүүлэг гаргах, хүлээн авах, шүүлт хийх, олон улсын болон бусад улсын хайлт, шүүлтийн тайланг ашиглах, хүлээн зөвшөөрөх зохицуулалтыг Патентын хамтын ажиллагааны гэрээнд, “үзэсгэлэнгийн давамгайлах огноо”-ны зохицуулалтыг Аж үйлдвэрийг хамгаалах Парисын конвенцод⁵, мөн шинэ бүтээл, бүтэгээдэхүүний загварт хугацааны хөнгөлөлт үзүүлэх асуудал, патент олгох шалгуурыг олон улсын стандартад, шинэ бүтээлд тооцохгүй зүйлсийн шалгуурыг Худалдаанд хамаарах оюуны өмчийн эрхийн хэлэлцээрт⁶, бүтээгдэхүүний загварын хадгалалт, хамгаалалтын болон хүчинтэй байх хугацааг сунгах зохицуулалтыг Бүтээгдэхүүний загварын олон улсын бүртгэлийн тухай Гаагийн хэлэлцээрт⁷ тус тус нийцүүлэн зохицуулна.

11.Оюуны өмчийн итгэмжлэгдсэн төлөөлөгчийн оролцоог нэмэгдүүлэх шаардлагад тулгуурлан түүний эрх хэмжээ, чиг үүрэгтэй холбоотой зохицуулалтыг тусгасан.

12.Зөрчил, гэмт хэрэгт хамаарахгүй патентын эрхийн харилцаатай холбоотой маргаан шийдвэрлэх журмыг тодорхой тусгасан.

13.Шинэ бүтээл, бүтээгдэхүүний загвар, ашигтай загварын мэдүүлэг гаргах, бүртгэхтэй холбоотой дүрэм, журам батлах эрх хэмжээг холбогдох захиргааны байгууллагад олгож, хэм хэмжээний акт гарган мөрдүүлэх боломжийг хангасан.

Хуулийн төслийг Монгол Улсын Үндсэн хууль, Монгол Улсын нэгдэн орсон олон улсын гэрээнд нийцүүлж боловсруулсан бөгөөд энэ хуулийн төсөлтэй холбогдуулан Патентын тухай хуулийг хүчингүй болсонд тооцох тухай хууль, Улсын тэмдэгтийн хураамжийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг тус тус боловсрууллаа.

--оОо--

⁵ 1970 оны 5 дугаар сарын 19-ний өдөр хүчин төгөлдөр болсон.

⁶ 1997 оны 01 дүгээр сарын 29-ний өдөр хүчин төгөлдөр болсон

⁷ 1984 оны 8 дугаар сарын 01-ний өдөр хүчин төгөлдөр болсон.